

Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2009/10:166 Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och grunden för en strategi framåt. Inga motioner har väckts med anledning av skrivelsen.

Skrivelsen utgör den tredje och sista uppföljningen av den nationella handlingsplanen Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14). I skrivelsen redogör regeringen samlat för hur arbetet med att genomföra handlingsplanen har utvecklats sedan den antogs av riksdagen 2000 och fram till 2010.

I skrivelsen beskrivs arbetet med att genomföra handlingsplanen, den utveckling som arbetet lett till, regeringens sammanfattande bedömning av resultatet samt grunden och inriktningsmål för en strategi framåt.

Utskottet välkomnar det strategiarbete som inletts i syfte att uppnå de fastställda handikappolitiska målen. Skrivelsen läggs till handlingarna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken	5
Skrivelsen	5
Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken	5
Utvecklingen under tiden för handlingsplanen	6
Sammanfattande bedömning	9
Ett mer effektivt genomförande av handikappolitiken	10
Utskottets ställningstagande	15
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	16
Skrivelsen	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken

Riksdagen lägger skrivelse 2009/10:166 till handlingarna.

Stockholm den 25 maj 2010

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (c), Ylva Johansson (s), Magdalena Andersson (m), Christer Engelhardt (s), Marianne Kierkemann (m), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Jan R Andersson (m), Lennart Axelsson (s), Anders Andersson (kd), Margareta B Kjellin (m), Elina Linna (v), Maria Kornevik Jakobsson (c), Thomas Nihlén (mp), Finn Bengtsson (m), Ann Arleklo (s) och Maria Lundqvist-Brömster (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i betänkandet regeringens skrivelse 2009/10:166 Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och grunden för en strategi framåt.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Skrivelsen utgör den tredje och sista uppföljningen av den nationella handlingsplanen Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14). I skrivelsen redogör regeringen samlat för hur arbetet med att genomföra handlingsplanen har utvecklats sedan den antogs av riksdagen 2000 och fram till 2010.

I skrivelsen beskrivs arbetet med att genomföra handlingsplanen, den utveckling som arbetet lett till, regeringens sammanfattande bedömning av resultatet samt grunden och inriktningsmål för en strategi framåt.

Regeringens bedömning är att arbetet med handlingsplanen etablerat en grund för handikappolitiken och att tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning förbättrats inom flertalet sektorer i samhället. Samtidigt återstår arbete innan personer med funktionsnedsättning kan delta i samhällets alla delar på jämlika villkor. Regeringen ser även att frågorna som en del av arbetet med mänskliga rättigheter har stärkts under tiden för handlingsplanen och avser att ytterligare förstärka detta perspektiv i det framtida arbetet. Regeringen avser också att öka kunskapen om mångfald inom ramen för handikappolitiken.

Regeringen avser att utforma en strategi framåt utifrån den handikappolitiska grunden att handikappolitiken är tvärsektoriell, att genomförandet är en del av arbetet med mänskliga rättigheter, att ansvars- och finansieringsprincipen gäller och att statliga myndigheter har ett särskilt ansvar i genomförandet av handikappolitiken. De övergripande mål som presenterades i den nationella handlingsplanen ligger fast. Regeringen anser att politiken ska skapa en samhällsgemenskap med mångfald som grund, ett samhälle som utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

För arbetet mot de övergripande handikappolitiska målen avser regeringen utforma en strategi som sträcker sig fem år framåt med uppföljningsbara mål och tydliga roller i genomförandet. Regeringen har beslutat om övergripande inriktningsmål, vilka presenteras i skrivelsen. Dessa ska i ett nästa steg konkretiseras i operativa delmål som sammanställs i en strategi, vilken avses beslutas av regeringen inför 2011.

Utskottets överväganden

Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelse 2009/10:166 till handlingarna.

Skrivelsen

Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken

Utgångspunkten i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, Från patient till medborgare (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14), är att samhället ska utformas så att alla medborgare har möjlighet till delaktighet och inflytande. Det är hela samhällets angelägenhet att alla kan medverka i utvecklingen och vara delaktiga. Genom handlingsplanen betonas att detta kräver att hinder för delaktighet undanröjs. Handlingsplanen beskriver ett perspektivskifte. I stället för att fokusera på personers egenskaper och förmågor så riktas fokus mot samhällets förmåga att undanröja hinder för delaktighet.

För att åstadkomma ett samhälle utan hinder för delaktighet krävs att ett funktionshinderperspektiv införlivas i samhällets alla delar. Perspektivet är en strategi för att riva hinder och för att utforma samhället så att alla kan delta. När samhället utformas utifrån ett funktionshinderperspektiv är generella lösningar som fungerar för så många som möjligt alltid det främsta alternativet. Om generella lösningar inte räcker till för att skapa förutsättningar för delaktighet och jämlikhet ska insatser och individuella stöd komplettera den generella tillgängligheten.

De nationella målen för handikappolitiken är

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.

För att nå målen för politiken ska det handikappolitiska arbetet särskilt inriktas på

- att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder
- att förebygga och bekämpa diskriminering mot personer med funktionshinder

- att ge barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

Handlingsplanen utgår från mänskliga rättigheter. Samhället ska utformas så att samtliga medborgare ges förutsättningar att ta del av sina rättigheter.

Att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning är en grundläggande förutsättning för att nå målen om delaktighet, mångfald och jämlikhet.

Handlingsplanen betonar ansvars- och finansieringsprincipen. Den innebär att varje sektor i samhället ska utforma och bedriva en verksamhet som är tillgänglig för alla medborgare, inklusive personer med funktionsnedsättning. Att se till att verksamheten är tillgänglig är varje sektors ansvar.

Utvecklingen under tiden för handlingsplanen

Statliga myndigheter

Med handlingsplanen fastslogs att samhället ska utformas så att människor med funktionsnedsättning blir fullt delaktiga. Staten med dess myndigheter ska vara ett föredöme i arbetet. För att främja statliga myndigheters genomförande av handikappolitiken infördes förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken.

Regeringen kan konstatera att utvecklingen mot en tillgänglig statsförvaltning gått framåt men inte i den takt som förväntats.

Statsförvaltningens tillgänglighetsarbete har följts upp sedan 2003, inledningsvis av Handikappombudsmannen och från 2006 av Handisam. Uppföljningen visar att myndigheternas tillgänglighetsarbete har utvecklats och förbättrats under tiden för handlingsplanen och att regeringens styrning har haft betydelse för tillgänglighetsarbetet. Förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken har varit ett betydelsefullt verktyg. Även andra faktorer har haft betydelse för genomförandet, såsom skrivningar i regleringsbrev, riktlinjer för tillgänglighet och bestämmelserna om enkelt avhjälpt hinder.

Kommuner och landsting

Mycket av arbetet med att skapa förutsättningar för delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning genomförs i kommuner och landsting. Ett exempel som lyftes fram i handlingsplanen är vikten av att personer med funktionsnedsättning kan delta i demokratiska processer. Regeringen kan konstatera att tillgängligheten förbättrats i kommuner och landsting under tiden för handlingsplanen. Bland annat arbetar allt fler kommuner med tillgänglighetsfrågor i sin planering och i genomförandet av verksamheter.

Många kommuner har också börjat att mer strukturerat erbjuda medborgarna information om tillgängligheten i olika verksamheter inom kommunen. I dag arbetar drygt 60 av landets 290 kommuner med någon form av databas för att systematiskt förse medborgarna med tillgänghetsinformation.

I en undersökning som genomfördes av Sveriges Kommuner och Lands-ting (SKL) 2008 framkom att så gott som samtliga kommuner som svarade på enkäten samverkar med handikapporganisationer. Fyra av fem kommuner hade en tillgänglighetsplan, och 94 % av kommunerna angav att de har ett formaliserat handikappråd.

En viktig utgångspunkt i det initiativ regeringen tog inom ramen för tillgänglighetsstrategin Enkelt avhjälp var att stärka samarbetet med kommunerna och landstingen. SKL står bakom strategin och åtog sig därmed att i sin verksamhet på olika sätt inkludera ett tillgänglighetsperspektiv. Inom ramen för ett regeringsuppdrag 2008 har Handisam och SKL inlett en försöksverksamhet med syfte att kunna göra jämförelser mellan kommuner vad gäller tillgänglighet.

Kollektivtrafik och transporter

Staten har sedan länge haft ambitionen att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Lagen (1979:558) om handikappanpassad kollektivtrafik stiftades redan 1979.

I handlingsplanen konstaterades att behovet av åtgärder för ökad tillgänglighet trots tidigare insatser ännu var påtagligt, framför allt inom kollektivtrafiken. Den dåvarande regeringen slog därför fast att tillgängligheten till transportsystemet fortlöpande skulle förbättras och att tillgänglighet skulle beaktas vid all planering och upphandling av infrastruktur, färdmedel, trafik och övriga tjänster. Arbetet skulle ha som mål att kollektivtrafiken borde vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning senast 2010. Regeringen beslutade att det även skulle vara ett transportpolitiskt etappmål att kollektivtrafiken skulle vara tillgänglig till 2010.

Bostäder och fysisk miljö

I handlingsplanen aviserades mål om förbättrad tillgänglighet i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser. Det konstaterades att många av de fysiska hinder som finns i samhället är enkelt avhjälpna. Därmed sattes målet att dessa hinder skulle undanröjas under tiden för handlingsplanen. Arbetet med att avhjälpa hindren har gått i en positiv riktning, men utvecklingen har dessvärre gått långsammare än förväntat. Boverket har i sin rapport Tydligare bestämmelser om enkelt avhjälpna hinder lyft fram att kunskapen om reglerna måste öka hos de aktörer som är ansvariga för att åtgärda hindren. Regeringen har uppmärksammat att arbetet bör intensifieras och har gjort stora satsningar för att öka takten.

Utbildning

Ansvaret för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning vilar i stor utsträckning på kommuner och enskilda huvudmän. Regeringen har under perioden tagit initiativ till flera reformer för att generellt höja kvaliteten och se till att alla barn och elever får det stöd de behöver. Utvecklingen har under perioden för handlingsplanen varit positiv, även om det återstår problem med t.ex. tillgänglighet och möjligheten till särskilt stöd.

Sedan 2000 har antalet studenter med funktionsnedsättning ökat kraftigt inom svensk högre utbildning. Till stor del kan ökningen tillskrivas en kraftig expansion av sektorn, men även de ökade resurser som avsatts för att tillgodose de behov som finns för att personer med funktionsnedsättning ska kunna påbörja och klara en högre utbildning. Dessutom har lagar antagits som tryggar möjligheter för personer med funktionsnedsättning att antas till och genomföra högre utbildning.

Arbetsmarknad och arbetsmiljö

Regeringens huvudstrategi för personer med funktionsnedsättning är att stödja inträdet på den ordinarie arbetsmarknaden. För att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta på arbetsmarknaden på jämlika villkor krävs att samhället är tillgängligt, att ingen diskriminering förekommer och att de personer som behöver stöd av olika slag får tillgång till det. Under tiden för handlingsplanen har omfattande insatser gjorts på samtliga av dessa områden.

IT, elektroniska kommunikationer och upphandling

Framväxten av den digitala infrastrukturen och konvergensen mellan telefoni, dator och tv har haft en stor inverkan på samhällets utveckling. Den nya tekniken är grunden för det framväxande informationssamhället som på ett genomgripande sätt förändrar våra vanor, arbetsvillkor och konsumtionsmönster. Om den nya tekniken utformas så att den är användbar och tillgänglig för personer med funktionsnedsättning öppnar detta för ökad självständighet. Myndigheter, kommuner och landsting använder i allt större utsträckning Internet för att kommunicera med medborgarna. Personliga möten och telefonkontakter ersätts med digital kommunikation.

Kultur och medier

Att som medborgare kunna ta del av kulturlivet, ha tillgång till mångfalden av medier i samhället och att ha möjlighet att se och nyttja kulturarvet är en grundläggande rättighet. Det är också en viktig förutsättning för att kunna utöva sin grundlagsskyddade yttrandefrihet. Regeringen har gjort stora satsningar inom kultur- och medieområdena inom ramen för genomförandet av handlingsplanen, och utvecklingen är synlig på många håll.

Tillgänglighetsfrågan har många dimensioner på området. Regeringen har satsat på att förbättra den fysiska tillgängligheten till lokaler för kulturverksamhet med målet att möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att ta del av kultur. Att regeringen genom den nya språklagen (2009:600) har stärkt teckenspråkets ställning är viktigt ur ett demokratisk och yttrandefrihetsperspektiv och en markering av regeringens syn på teckenspråkets ställning.

Individuella stödinsatser inom det sociala området

De individuella stöden till personer med funktionsnedsättning ska utgöra ett komplement till att det allmänna och generella utformas så att det blir tillgängligt och användbart för alla. Under tiden för handlingsplanen har regeringen arbetat med att stärka kvaliteten och utveckla de individuella stöden inom det sociala området.

Som ett led i att skapa en jämlik tillgång till de sociala stöden mellan kvinnor och män har statistiken i allt högre utsträckning presenterats uppdelad på kvinnor och män. Detta har synliggjort att pojkar och män tar del av sociala stöd i betydligt större utsträckning än flickor och kvinnor trots en liknande situation. Fortfarande saknas dock en systematisk analys av orsakerna till dessa skillnader och därmed också verktyg att vid behov förändra situationen. Detta är enligt regeringen en fråga att uppmärksamma i det fortsatta handikappolitiska arbetet.

Sammanfattande bedömning

Ett övergripande resultat av arbetet med handlingsplanen är att det i dag finns en grund för handikappolitiken som etablerats under genomförandet. Att handikappolitiken är tvärssektoriell, att varje samhällssektor ska utformas så att alla medborgare kan delta och att frågorna är en del av arbetet med mänskliga rättigheter är exempel på utgångspunkter som blivit alltmer integrerade i samhällets olika delar.

Utifrån de resultat som finns är regeringens bedömning att även tillgängligheten konkret förbättrats inom de flesta områden och att funktionshinderperspektivet i dag mer frekvent finns med i planering och genomförande inom flertalet sektorer. Regeringen kan också konstatera att det intensifierade arbetet som inletts under genomförandets senare del har haft effekt. Samtidigt återstår arbete innan personer med funktionsnedsättning kan ta del av samhällets alla delar på jämlika villkor. Ett heltäckande resultat av utvecklingen av tillgängligheten saknas dock inom många samhällssektorer, vilket gör att det på många områden är svårt att i faktiska tal göra jämförelser mellan handlingsplanens början och dess slutfas.

I arbetet med handlingsplanen har kunskap om arbete för ökad tillgänglighet byggts upp, vilket ger en bra grund att stå på inför arbetet framåt. Statliga myndigheters arbete för ökad tillgänglighet är en sektor där utvecklingen följts upp kontinuerligt och framgångsfaktorer kunnat identifieras. Uppföljningen visar enligt regeringen att arbetet varit framgångsrikt då det

genomförts i ett strukturerat plan- och strategiarbete, varit väl förankrat och erhållit stöd från myndighetens ledning samt inkluderats i ordinarie processer. En ytterligare framgångsfaktor att föra in i kommande strategi är att tydliga prioriteringar och uppföljningsbara mål har visat sig ge resultat. Samarbete och samverkan för att nå mål är ytterligare en framgångsfaktor som identifierats i det arbete som regeringen etablerat med SKL.

Tillgänglighetsarbetet har gått framåt under tiden för handlingsplanen, men har inte bedrivits med jämn takt inom samtliga sektorer. Inom flera områden har ett tillgänglighetsarbete tagit fart under handlingsplanens slutfas.

Regeringen konstaterar att flera samhällsområden saknar en systematisk uppföljning av tillgängligheten. Avsaknad av statistikförsörjning kring levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning samt statistik som löpande beskriver utvecklingen av samhällets tillgänglighet har påverkat uppföljningen av handlingsplanen. Inför en kommande strategi är det enligt regeringen viktigt att så långt som möjligt formulera mätbara mål och att skapa förutsättningar för att mer systematiskt och löpande följa dessa.

Det framtida arbetet bör i ökad utsträckning utgå från att personer med funktionsnedsättning är flickor, pojkar, kvinnor och män i olika åldrar samt att variationen av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck inte skiljer sig från den variation som återfinns i hela befolkningen. Många personer riskerar att bli diskriminerade på flera diskrimineringsgrunder. I utformningen av insatser inom alla tvärsektoriella områden bör ett så brett spektrum av förutsättningar och behov som möjligt tänkas in från början.

Ett mer effektivt genomförande av handikappolitiken

Arbetet mot de handikappolitiska målen ska enligt regeringen förändras och bli mer effektivt. Arbetet ska inriktas på att riva hinder för tillgänglighet och delaktighet i vardagen för människor med funktionsnedsättning. Hela samhället har ett ansvar för att uppnå detta, och det krävs insatser från många aktörer.

Bristande tillgänglighet i samhället leder till att personer med funktionsnedsättning inte har samma möjligheter att vara delaktiga i samhället. En central del i det handikappolitiska arbetet är därför att fortsätta arbetet med att tillgängliggöra samhället.

Arbetet mot de handikappolitiska målen behöver en tydlig och förankrad struktur. Rollerna i genomförandet bör bli tydligare, och de mål som styr arbetet ska utformas så att de blir konkreta och mätbara.

I skrivelsen presenterar regeringen de befintliga övergripande handikappolitiska målen samt inriktningsmål utifrån dessa. De övergripande målen ska tillsammans med inriktningsmålen ligga som grund för den kommande handikappolitiken.

I anslutning till skrivelsen ges också ett antal myndigheter i uppdrag att utifrån målen utforma delmål och förslag på uppföljningsstruktur för dessa. Delmål och uppföljning ska ligga till grund för en strategi för genomförandet som sträcker sig fem år framåt i tiden. Regeringen avser att fastställa strategin inför 2011.

Grunden för och genomförandet av handikappolitiken

Med handlingsplanen slog riksdagen fast handikappolitikens grund, mål och inriktning. Grunden är hela samhällets ansvar och handikappolitikens tvärssektoriella karaktär, att genomförandet är en del av arbetet med mänskliga rättigheter, ansvars- och finansieringsprincipen och statliga myndigheters ansvar att genomföra handikappolitiken. Ett antal strategiskt viktiga myndigheter har även ansvaret förtydligt i sin instruktion.

De övergripande mål som presenterades i den nationella handlingsplanen ligger fast: en samhällsgemenskap med mångfald som grund, ett samhälle som utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning. Alla insatser mot målen ska präglas av att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för flickor, pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning, att förebygga och bekämpa diskriminering samt att skapa förutsättningar för självständighet och självbestämmande. För att insatser som syftar till att ge människor med funktionsnedsättning stöd ska leda till full delaktighet i samhället så måste arbetet framåt präglas av att förbättra tillgängligheten och användbarheten i människors vardag.

Arbetet framåt ska ha instrumenten för mänskliga rättigheter som grund. Med Sveriges ratificering av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (prop. 2008/09:28, bet. 2008/09:SoU3, rskr. 2008/09:38) har riksdagen beslutat att politiken ska syfta till att upprätthålla, att skapa strukturer för övervakning samt att stärka de mänskliga rättigheterna.

Regeringen konstaterar att arbetet med handikappolitiska mål utifrån kunskapen om befolkningens mångfald och varierande förutsättningar ska fortsätta att utvecklas. Inom ramen för handikappolitiken ska stödinsatser och individuella lösningar erbjudas som ett komplement för den som behöver.

Genomförandet av handikappolitiken kan enligt regeringen bli mer tydligt och effektivt. En central del i genomförandet är att fortsätta arbetet med att tillgängliggöra samhället för personer med funktionsnedsättning. Arbetet kan även tydligt kopplas till Sveriges efterlevnad av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I arbetet framåt bör således genomförandet av handikappolitiken även ses som ett arbete för främjandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Regeringens inriktningsmål

Regeringen har som ett förtydligande av de övergripande handikappolitiska målen fastställt inriktningsmål på ett antal prioriterade områden.

Ökad fysisk tillgänglighet

Den fysiska tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning ska förbättras, bl.a. genom att enkelt avhjälpna hinder undanröjs.

Samhället ska utformas så att personer med funktionsnedsättning i ökad utsträckning ges förutsättningar att leva självständigt och göra egna val. För att de insatser som syftar till att ge människor med funktionsnedsättning stöd ska leda till full delaktighet i samhället, menar regeringen att arbetet framåt måste präglas av att förbättra den fysiska tillgängligheten för människor. En utgångspunkt för regeringens arbete är att använda plan- och bygglagstiftningen som ett skarpt verktyg.

IT-politiken

Tillgängligheten och användbarheten till offentliga webbplatser ska öka.

Kunskapen och beställarkompetensen kring tillgänglighet och användbarhet ska enligt regeringen stärkas i anslutning till offentliga upphandlingar av e-tjänster.

Alla samhällsområden påverkas av att IT används i privat och offentlig verksamhet. Inom offentlig förvaltning används IT alltmer både i det interna arbetet och i kontakten med medborgarna. För att IT ska bli så bra som möjligt för så många som möjligt är det viktigt att redan vid utarbetandet och utvecklingen av olika tjänster beakta att användare har skilda förutsättningar att ta del av och utnyttja IT och tjänster baserade på IT.

Socialpolitiken

Kunskapen om i vilken utsträckning de individuella stödets utformning bidrar till de övergripande handikappolitiska målen ska öka.

De individuella stöden utgår i allt högre utsträckning från individens önskemål och behov och möjliggör allt större valfrihet. Respekt för individen och det självständiga valet ska prägla såväl utformning som utförande av insatser på området. De individuella stöden ska i ökad utsträckning utformas så att de möjliggör full delaktighet i samhället.

Utbildningspolitiken

Varje barn, elev och vuxenstuderande ska ges förutsättningar att utveckla sina kunskaper så långt som möjligt.

Med utgångspunkt i de förtydligade bestämmelserna i plan- och bygglagstiftningen och skollagen ska tillgängligheten samt uppföljningen av tillgängligheten för elever med funktionsnedsättning i förskola och samtliga skolformer förbättras.

Kunskaperna om funktionsnedsättningar och hur undervisningen kan utformas efter varje barns, elevs eller vuxenstuderandes behov ska förbättras.

En god utbildning är mycket viktig för den enskilde personens framtid, för dennes deltagande i samhällslivet och på arbetsmarknaden. Undervisningens kvalitet ska vara avgörande för resultaten, inte personens eventuella funktionsnedsättning.

Kultur, medier och idrott

Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att delta i kultur- och idrottslivet ska förbättras.

Funktionshinderperspektivet ska vara integrerat i den ordinarie bidragsgivningen inom kulturområdet och idrottsområdet.

Medietjänster och film ska i högre utsträckning utformas på ett sätt som gör dem tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Arbetsmarknadspolitiken

Sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska öka.

Matchningen mellan arbetssökande personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och lediga arbeten ska vara effektiv.

Det övergripande målet för arbetsmarknadspolitiken är att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad, ökad sysselsättning och minskat utanförskap. Matchningsfunktionen står i fokus och resurser satsas på dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden. Det är även viktigt att i nära samarbete med handikapporganisationerna och arbetsmarknadens olika parter söka nya vägar och innovativa sätt att undanröja hinder för delaktighet i arbetslivet för personer med funktionsnedsättning. Genom ett målmedvetet arbete och genom att utbyta erfarenheter och dela goda exempel kan nya möjligheter skapas.

Rättsväsendet

Kompetensen hos myndigheterna inom rättsväsendet kring förutsättningar och behov hos personer med funktionsnedsättningar ska stärkas.

Rättsväsendet ska vara tillgängligt för personer med funktionsnedsättning i samma utsträckning som för andra. I tidigare handikappolitiska planer har rättsväsendet inte funnits med, och en uppföljning har visat att tillgänglighetsarbetet för att säkerställa att alla medborgare får tillgång till rättsväsendet bör stärkas. Arbetet bör bedrivas med inriktningen att personer med funktionsnedsättning kan vara förövare, vittne och brottsoffer samt vara anställda eller ha uppdrag inom rättsväsendet.

Transportpolitiken

Transportsystemet utformas så att det är användbart för personer med funktionsnedsättning.

De transportpolitiska målen finns beskrivna i propositionen Mål för framtidens resor och transporter (prop. 2008/09:93, bet. 2008/09:TU14, rskr. 2008/09:257). I propositionen har regeringen utpekat 13 prioriterade områden i form av målpreciseringar. En av preciseringarna för tillgänglighetsmålet lyder: Transportsystemet utformas så att det är användbart för personer med funktionsnedsättning.

Att öka användbarheten i kollektivtrafiken blir alltmer aktuellt med en åldrande befolkning. Att göra transportsystemet användbart för personer med funktionsnedsättning gör också ofta att standarden blir bättre för resenärer utan funktionsnedsättning. Den transportpolitiska målstrukturen har tidigare begränsats till att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Genom att bredda målformuleringen till att gälla hela transportsystemet blir det tydligt att det inte räcker med att endast kollektivtrafiken är tillgänglig.

Folkhälsopolitiken

Uppföljningen av hälsans bestämningsfaktorer bör uppmärksamma hälsan för personer med funktionsnedsättning.

Uppföljningen av det hälsofrämjande och förebyggande arbetet nationellt, regionalt och lokalt ska omfatta hur detta inkluderar personer med funktionsnedsättning.

Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor i hela befolkningen. Självupplevd dålig hälsa är tio gånger vanligare bland personer med funktionsnedsättning än bland den övriga befolkningen. Folkhälsoarbetet tar sin utgångspunkt i hälsans bestämningsfaktorer, dvs. de faktorer i livsmiljö, samhällsstruktur och levnadsförhållande som skapar förutsättningar för en god hälsa. Förebyggande och hälsofrämjande insatser som särskilt uppmärksammar behov och förutsättningar hos personer med funktionsnedsättning har stor betydelse för arbetet mot det övergripande målet. Kommuner och landsting har en nyckelroll i folkhälsoarbetet.

En strategi för genomförandet 2011–2016

För ett strukturerat och effektivt genomförande av handikappolitiken avser regeringen att utforma en strategi för genomförandet av handikappolitiken som sträcker sig fem år framåt i tiden. Strategin kommer att utgå från de övergripande handikappolitiska målen om en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och att det skapas jämlika levnadsförhållanden för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning, samt de inriktningsmål som presenteras i skrivelsen. Strategin ska bestå av uppföljningsbara delmål, en plan för uppföljning samt satsningar som avses omfatta de uppsatta målen. Regeringen avser att fastställa strategin inför 2011 i nära samverkan med de aktörer som ska bidra till arbetet.

Resultaten i strategin ska rapporteras årligen i budgetpropositionen. En samlad rapportering lämnas till riksdagen efter fem år tillsammans med en övergripande bedömning och mätning av politikens effekt.

En heltäckande bild av den samlade handikappolitiken är en förutsättning för att följa och synliggöra arbetets utveckling. Det är också en förutsättning för att regeringen löpande ska kunna avgöra hur arbetet går och vid behov kunna styra och styra om arbetet. För att systematiskt kunna följa effekten av handikappolitiken behöver även levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning kunna jämföras med levnadsförhållanden för hela befolkningen. Regeringen avser enligt skrivelsen att med utgångspunkt från befintliga statistiska undersökningar skapa ett system för att kunna beskriva levnadsförhållanden för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar bedömningen att arbetet med den nationella handlingsplanen för handikappolitiken har etablerat en grund för handikappolitiken och att tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning förbättrats inom flertalet sektorer i samhället. Mycket arbete återstår dock innan personer med funktionsnedsättning kan delta i samhällets alla delar på jämlika villkor.

Utskottet konstaterar att de övergripande mål som presenterades i den nationella handlingsplanen ligger fast och ser positivt på det strategiarbete som inletts i syfte att uppnå de fastställda handikappolitiska målen. De övergripande inriktningsmål som presenteras i skrivelsen är en viktig grund för det fortsatta arbetet.

Utskottet anser att riksdagen bör lägga skrivelsen till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2009/10:166 Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och grunden för en strategi framåt.